

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Ivdx Magistratevs Senator

Zype, Franciscus van der

Antverpiæ, 1633

Cap. I. De Iure Maiestatis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14280

qui rem duram non ipsi exasperent, in dubio contra fiscum facile sentiant, & aduersus eos etiam quos reos credunt, non excandescant; sed benignitate actionem, modumque temperent: qui in fiscalibus compendijs non legum verba, in quæ quis imprudens fortè impigit, sectentur, sed voluntatem, animamque legis, rationem. & hanc semper ad sensum humaniorem benignioremque traducant, præsertim vbi de tributis, vectigalibus, & fiscalibus lucris agitur, & ob illa non ritè agnita mercium commissarum pœnis. quæ dum durius solent esse exactæ, magno Principum Rerumque pub. damno ad liberiores stationes mercimonia migrant, vectigalium damna, atque imminutiones immensas imposterum, & tandem publicam priuatamque post longa fastidia egestatem parturiunt.

Lubet hæc Miscellanea monita concludere per dimissionem nondum saturi lectoris ad Socraticas Iustiniani Authenticas de Præsidente Pifidiæ, Prætore Licaoniæ; Thraciæ, Hellepontis, Paphlagoniæ, &c. quas vbi iterum, iterumque legerit, videat an non leget;

Iam satis est, ohe, libelle.

LIBER QVARTVS

CAPVT PRIMVM.

De Iure Maiestatis,

NE cui mirum videatur non tantum nos politia administrationique Reipub. libro tertio, sed etiam negotijs autocratia atque Imperij hoc libro quarto nos immiscere, memoriâ repetitum volumus, quod initio diximus, dum Iudicem exhibemus, non tantum pedaneum, sed & maiores etiam atque supremos intelligere. pro more loquendi, quo Iustinianus in *Authent. de Iudicibus*, atque in *Codice lib. I. C. tit. 29. vsque ad finem. & l. 1. D. vsus est. l. 12. C.* & alibi passim iuris nostri auctores vsurparunt. quo modo veteres, inquit *Ascon. omnem Magistratum, cui pareret exercitus, prætorem appellarunt, quod reliquis præiret, vnde & prætorium tabernaculum eius dicitur, & porta prætoris, quâ exire solet, & hodiè quoque Præfectus prætorio, item milites prætoriani, & cohors prætoris.* & tamen scimus non minus edictum Prætorem proponere solere, ex quo ius diceret, ex eoque natum exinde edictum perpetuum, & partem magnam iuris nostri atque iudiciorum prætoriam esse, vocarique; vt mirum non sit sub vno

nomine iuris atque militiae auctoritatem consistere. Eo itaque modo Iudicum vocabulum non iudiciorum tantum, sed & administrationis civilis, atque militaris potestatis energiam habet. Id quod vel sonat titulus 44. lib. 1. Cod. de officio civilium Iudicum: 45. de officio militarium Iudicum. 47. de off. diversorum Iudicum: 48. ut omnes Iudices tam civiles, quam militares post administrationem depositam quinquaginta dies in civitatibus vel certis locis permanerent. 50. de assessoribus & domesticis & cancellariis Iudicum. Hos ergo etiam Iudices complectimur, qui tales ministros habent: qui militaria etiam ac summa rei negotia gerunt. Sic Praefecti Praetorio, Orientis, Illyrici, Aethiopiae: Magistri militum, Quaestores, Magistri officiorum, Proconsules, Legati, Praetores, Rectores Provinciae, Praefecti vigilum, Praesides, eorum denique officia tam accurate à Iustiniano in Codice pertractantur: omnesque nomine Iudicum veniunt in d. tit. & Auth. de Iudicib. Unde & consecrarium est, ut summa haec Imperij negotia à scientia, prudentia, atque officio Iudicis existimentur non esse aliena. quo modo Papinianus, quem asyllum iuris atque thesaurum legum Spartian. in Severo nominat, Praefectus Praetorio apud eundem Severum l. lecta. 40. D. Si cert. pet. fuit, alijque Iurisperiti summos honores gesserunt, & consilijs laudatissimorum Principum adhibiti sunt. Lamprid. in vita Alexand. & Maximini. & Ulpian. Magister scriniorum, quod Alexander plurimum eius consilijs vteretur, & dissolutos militum mores ad veterem disciplinam reuocabat, apud eos odiosus ab impetu & furore militari obiectu corporis Imperatorij protectus est. asseritque Lampridius illum in summum euasisse Imperatorem, quod Ulpiani consilijs praecipue Remp. administraret. Adeoque quamuis hodie eadem Iudicum nomina non habemus, tamen quia summae rei consilijs adhibentur etiamnum seu Iudices, seu Consiliarij, qui ideò Secreti Concilij ac Status nominantur, ac olim Comites consistoriani dicebantur de Comit. consistor. C. lib. 12. à consistorio in quo Princeps audire legatos & de causis Imperij ac alijs grauioribus cognoscere solebat, Ammia. Marc. l. 15. & Comitum nomen Constantinus praecipuis officijs adiecerat; Euseb. l. 4. de vit. Constant. Cuiac. de Comit. & trib. schol. C. l. 12. non potest videri eius rei materia proposito nostro importuna. Eam itaque exordiri lubet à iure, notisque Majestatis.

Iura ergo Majestatis, sacra Regni, summa rerum, arbitrii, principatus, seu quocumque nomine lubuit appellare, pro ratione temporum, forma Reip. aut libidine dominantium, admodum apud Romanos, aliasque gentes diuersa fuerunt. Hodie ferè, qui de iure aut politia scribunt, ad haec capita reducunt; *Legem condere, atque alijs*

I.
Supremi-
tatis iura
seu nota.

alijs dare, non accipere, lege solutum esse, Magistratus creare, legatos mittere, & recipere, bellum inferre, & pacem pangere, monetam cudere, ius vitæ & necis, rerum sacrarum, mundanarum, veſtigialium, extremam prouocationem, aliaque quæ feudistæ regalia vocant. ad titulum feud. quæ sunt regalia. quorum tamen quædam minoris notæ sunt, & cum inferioribus dynastis communicantur. sic tamen vt beneficio Principis hæc accepta ferant. vt vtilitatem quidem sentiant, ius autem directum diademati Principum remaneat inscriptum. Canonistæ supremam hanc potestatem vocant plenitudinem potestatis. Pragmatici soueranitatem indigentant. & difertè excipi hodie solet in omnibus litteris concessionum magnorum dominiorum, & feudorum. quamquam lucis causâ id fiat. cum non censeatur Princeps id velle, quod non potest. Non potest autem supremi dominij auctoritatem lædere. nam personalis maiestas, quæ in Principe est, exercitium est illius realis, quæ in Republ. instar dotis & vsusfructus illas habeat: non de potestate detrahere, non de substantia, & dominio alienare possit. Vnde solent Reges lucis causâ iurare iura Regni illibata se seruatuos. c. intellectu. 33. x. de iureiur. Nostratibus autem diplomatibus, cum supremitate excipi solet campanæ pulsus. sed iterum lucis causâ. maiores nostri, si hostis ingrueret, campanas pulsabant proximi, & sequebantur vicini actu tum ad vltimos regionum vsq; fines: ita vt intra paucas horas integræ ditiones in armis essent. Imprimis qui feuda possiderent, qui deinde Principi peculiari sacramento tenerentur, vt ciuitatum collegia, ac subditi demum omnes qui arma ferre possent. Hic campanæ pulsus ad maiestatem pertinet, vtpote ad sumenda arma, quæ iniussu Principis sumi non possunt. iussus quidem quamuis præsumatur generatim pro defensione ad ritum prisicum, & edicto Car. V. concessus, 18. Sept. 1542. 25. Oct. 1544. 15. 1556. lib. edict. fol. 23. & seq. quamquam & hic pulsus frequenter hodie aures rusticorum vexet, ad compescendam insolentiam militum. sed iterum ex Principis venia, id securitati paganorum tribuentis; ciuili etiam & naturali iure suffragante.

Enimuerò indicia supremæ potestatis per Bodin. aliosq; relata nõ per se singula eã infallibiliter inferunt, sed effectus sunt ab illa dependentes. sed hæc citra erroris periculum est regula: Quicumque in sua ditione supremum habet rerum arbitrium, à superiori nullo dependens, eum maiestatem habere, supremum, soueranum esse Principem: l. 7. §. liber. D. de Captiu. qui non habet, non esse. rectè Loyscau de Seigneuries, l. 1. c. 2. n. 10. & seq. non ergo illi penes quos non suprema potestas, sed tantum principatus. non illi, in quos non minus habet iuris multitudo, quam ipsi in multitudinem.

2.
Nulla concessione
supremitas
communicatur aut
alienatur.

3.
Supremus
omnino quæ
alium nõ
agnoscit.

Qui Rex est, Regem Maxime non habeat. Sic oblatum à Demetrio Iudæis pactum inter cætera summi imperij, vt non obediant alij potestati, nisi summi sacerdotis 1. Machap. c. 10.

§. I.

De Principe legibus soluto.

1. **L**egibus soluti fuerunt Principes. Senatus, inquit Dion. l. 63. Casarem, à quo magno honore afficiebatur, Imperatorem decreto liberavit omnibus legum vinculis, vt ea quæ vellet faceret, & ijs quæ nollet abstineret. Augustam legibus solutam non inueneris. l. 31. D. de leg. & si non pauci crediderint, quia Principes illi priuilegia tribuunt, quæ ipsi habent. d. l. 31. ad filios pertinet illud Tac. 2. Anal. latatur, inquit, Tiberius cum inter filios eius, & leges Senatus disceptaret. Vieta est sine dubio lex.

§. II.

De legum vinculo.

1. **Q**uamuis, vt diximus, Princeps legibus solutus sit, tamen aurea est Imp. sententia, Reuera maius est Imperio submittere legibus Principatum. hoc est, viuere secundum leges. quamuis nemo ad pœnam trahere possit. adeò quidem vt quamuis Principes supremi, non leges tantum positiuas, sed etiam à natura scriptas transfiliant, non habeant criminis vltorem. nec minus rectè ille: Casari cum omnia licent, propter hoc minus licet. sic sancto sensu Princeps legibus solutum se dicit: nam bonis posita lex non est: legibus tamen viuit, quia perfecti non propter legem, sed ob rem ipsam, quod legis est, faciunt. Vnde & illa Anthiochi ad adulatorem, omnia Regibus iusta, æqua, licita, iactitantem responsio; non Regibus sed Tyrannis.

§. III.

De legum-latione.

1. **L**eges ferre, alijs dare, non accipere, tessera est summi Imperij. Curt. l. 8. quos equidem victores esse confiteor, si ab illis leges, quæ viuamus accipimus. Huc spectat Extrauag. Constit. 78. Leonis, Ne

Ne amplius Senatusconsulta fiant. abrogata l. 9. D. de leg. & Senatusconsultis. & ad Principem id iuris retrahit.

§. IV.

De iure sacrorum.

IVra Sacrorum & Religionis à iuris & politica peritis ad summum Imperium referuntur. Iudæi diu eosdem Reges & Sacerdotes habuerunt. Melchisedech Rex Salem fuit, & Dei sacerdos. Anius apud Virgilium

Rex idem hominum Phœbique Sacerdos.

Nunc Deum munere, inquit Tacit. 3. Annal. Summum Pontificem, Summum hominum esse Imperatorem, sic & apud multas gentes. quarum Reges, seu qui clauum Reip. tenebant, de religione leges tulerunt. ita De sacris statuta
Numa, ita decemviri in legibus XII. Tabul.

Deorum fabulas ne credunto.

Deos peregrinos, præter Faunum, ne colunto.

Separatim nemo habesit Deos.

Neque novos, sed nec aduenas, nisi publice

Adscitos, priuatim colunto.

Nocturnas in templo vigiliis ne habentō.

Nocturna mulierum Sacrificia ne fuinto.

Præter illa quæ pro populo rite fiant, &c.

Ne quem inuitantō (nisi vt assolet Ceteri) Græco sacro, &c.

Ita & apud *Liuium l. 15.* decretum, ne qua Bacchanalia Romæ, neuè in Italia essent. apud *Tac. 2. Ann.* factum Senatusconsultum de sacris Iudaicis, Ægyptijsque pellendis. & sub Claudio, *Viderent Pontifices quæ retinenda, firmandaque Aruspicum essent.* sed hæc initio Imperij, atque in speciem, alioquin ad se deinde Iura Sacrorum in solidum Impp. transtulerunt. ita & Constantinus mox à baptismo Christianis templa, & Christi cultum permisit. quod Tiberius proposuerat; sed Senatusconsulto repullus fuit. & Alexander Seuerus, & Adrianus cogitarat.

§. V.

De Magistratum creatione.

Magistratum creatio ad summi Imperij iura etiam pertinet. Cum Romæ Majestas penes populum esset, in comitijs creatio peragebatur: tandè e Campo ad Patres translata est;

muta;

mutata Rep. ad Principem. *Ad curam*, inquit Modest. *in l. vn. D. ad l. Iul. ambit. Principis Magistratuum creatio pertinet, non ad fauorem populi.* & Zonar. *Creatio*, inquit, *Magistratuum maxima pars est muneris imperatorij.* ideoque Mæcenæ apud Dion. multo antè Augustum monuit, vt solus sine plebe, populo, ac senatu Magistratus crearet. Tiberius Consulum renuntiationem vsurpauit, alij etiam commendare solebant alijs, quibus in speciem ius creationis videbantur relinquere: alijs vilum est, minora aut securiora senatui, vel summis Magistratibus permittere, vt *l. 1. cap. 42. latius diximus.* Et Leonis Extruag. Constit. 47. habetur: *Abrogatio legis quæ Senatui Prætores, Decurionibus verò Præfectos constituere concedebat.* sic ea auctoritas ad Principem delata.

§. VI.

De extrema prouocatione.

Quoniam appellatio est ab inferiore Iudice ad superiorem facta prouocatio, necessario sequitur eum, cui arbitrium de rerum summa datum est, prouocationem pati non posse. nisi quam ille à Principe malè informato ad rectius informandum proponebat. qualis ferè est prouocatio, de qua rescripsit Pius *l. 1. D. de appellat.* vt si Princeps non ex vero fuerit consultus, & secundum ea quæ proposita sunt, rescripserit; prouocare liceat: sed ad Principem. *Nihil enim*, inquit Pius, *à nobis videbitur iudicatum priusquam contra scriptum fuerit quemadmodum aliter res se habeat quàm nobis insinuatum sit.*

2.
Majestatem lædit, qui alio appellat.

Qui Principe Supremo superiorem alium facit, quò appellet, Majestatem lædit. ad Principem enim omne Imperium atque potestas pertinet lege Regia. *l. 1. D. de const.* vt olim post pulsos Reges ad populum lege Valeria. cui cum à Consulibus aliquando non satis deferretur, eandem legem sæpius publicari oportuit: eiusque tandem obseruationem lege Duilia mortis pœnâ sanciri. quam legem Liuius fundamentum libertatis vocat. adeoque (postquam iam *Principis omnia sunt imperio, etsi non dominio*, vt loquitur Seneca) meritò vocaueris fundamentum Majestatis.

3.
Galli vltimum resortum suæ iustitiae dicitur.

Vnde non inconcinne Galli extremam prouocationem seu vltimum resortum nomine Supremitatis intelligunt. *le dernier resort de justice, en commun langage est appelé souveraineté.* vt in concessionibus feudorum maiorum; quando Principes sibi reseruant fidem, hominum, resortum, & soueranitatem: prioribus verbis priuatum, atque

atque directum feudorum dominium; posterioribus publica potestas significatur. Vnde qui ad supremum Imperium viam sibi sternebant, superioribus sæculis in Gallia, ac alibi leges condebant, Magistratus creabant, bella gerebant Marte suo, pacem pangebant, monetam suam imagine signatam cudebant, pecuniam populo impearabant, coronam, quam hodie insignibus tantum pictura adscribit, capiti imponebant: ad morem Caligulae, qui parum absuit quin diadema sumeret, & speciem Principatus in Regnum conuerteret. Inter hæc inquam indicia supremiatis semper extremam prouocationem penes se sistebant. donec tandem regijs rebus firmatis Parlamenta illorum appellationes à subditis istiusmodi regulorum receperunt, leges infirmarunt, magistratus, nisi ab eis probarentur, deiecerunt, arma mouentes in reorum maiestatis numerum receperunt, nummos ab illis cufos aureos, atque argenteos reprobarunt, collectas vetuerunt, priuilegiarijs casibus exceptis, ac tandem in iustum ordinem redegerunt. Latius Pasquier *Recherches l. 2. c. 2.* Loyleau de *seigneuries l. 1. c. 5. n. 60.*

Germaniæ Principibus Electoribus, alijq; non paucis notæ fere Regum competunt, si Iurisdictionem Camerae Imperialis excipias, & Imperij constitutiones *de pace seruanda, &c.*

Ex his fluit & ea ratio, ne liceat inferioribus Principibus multiplicare Iurisdictionum gradus, ne cum tertio prouocare non liceat, vltima ad illos interponatur; quamquam hoc ipsum, quod de tertia prouocatione ius statuit, non passim seruetur, vbi iam pridem gradus multiplicati sunt. quia vno absurdo dato cætera sequuntur.

§. VII.

De pacis ac belli arbitrio.

Arbitrium pacis & belli nota est supremæ potestatis. bella decernere, & pacem pangere. nam contrariorum eadem est doctrina, & maiestas est arma capere iniussu Principis. *l. 3. ad leg. Jul. maiest.* vnde procul absunt à iure Romano depraedationes quæ vassallis aliquando Iure feudorum in dominos permittuntur, *lib. 2. feud. tit. 22.* nec olim nisi comitijs populi centuriatis bellum decernebatur. & sponfione, quæ iniussu populi Romani facta erat, non tenebatur populus. vt censet Posthumius apud *Liu.* qui & hæc addit, *quid si spondissemus urbem hanc relicturum populum Romanum? si incensurum? si Magistratus, si Senatus, si leges non habiturum? &c.* plerumque in sponfionibus ducum adiungebatur, *ita id ratum fore, si po-*

4.

Qui imperiam afferant, has notas ad se trahunt.

5.

6.

Iurisdictionum gradus tertiam appellationem vltimam non faciunt.

7.

Nihil de bello, aut pace statui nisi ab eo qui supremus.

si populus censuisset. Quare cum populus Romanus per pacta Consulium iniussu suo inita obligari non potuerat, ea contra dignitatem salutemque publicam contracta pro irritis habuit. ne tamen vel in speciem fidem lædere videretur, Consules per feciales Samnitibus tradiderunt loro vinctos, ut iusta fieret deditio, & erroris publici poenas lucrent illi, qui commisissent.

2.
Huc & ca-
stra & ar-
ces.

Sic ad belli iura spectant arma, armorum fabricæ, armamenta-
ria, arces, muri, fortalitia, castella, facultas concessa extruendi, &
ne vicinis extruere liceat. Vnde sine publica auctoritate circa mu-
ros publicos nihil licet. *l. 9. §. 4. D. de rer. diuis.* & apud Tacitum
Iudæi ius muniendi magnâ pecuniæ vi redemerunt.

3.
Aliâq;
spectant.

Speçant & huc pignorationes, reprefalix, litteræ marcæ, publici
hostis declaratio, securitas, guardia, saluus conductus, legati mis-
sio, receptio, comitia generalia, &c.

§. VIII.

De legatis.

1.
Mittere &
recipere le-
gatos supre-
mi est.

Legatos mittere & recipere etiam ad maiestatem pertinet. pro-
prie enim à Principe Supremo legatio mittitur. ut ferè hodie
censent. Marselaer, *de legato. c. 2.* Vnde Curt. *l. 10. & pristina*

2.
Quomodo
gloriorum?

*quædam regia species manebat. nam & legati gentium Regem adibant, & co-
piarum duces aderant, & vestibulum satellites armatique compleuerant.*
eò potissimum quod summæ legatorum mittendorum causæ so-
lent esse belli, pacis, aliarumque summarum rerum negotia. Quare
subditi ius legationis non habent, nisi largo modo loquendi, pro
Oratoribus, Deputatis, Commissarijs. quamuis *tit. D. & C. l. 10.*
de legation. eos nomine legatorum comprehendat. Sic ciuitatibus
ex edicto Vespasiani legatos, sed ternos, non plures mittere licet. *l.*
4. in fin. D. de legation. Sed tamen nec sine consensu Præsidis *l. si quis.*
16. C. de decur. quod & in Prouincijs obtinet, ut sine assensu Præfe-
cti prætorio legatum mittere non possit, *l. pen. C. de decur. Panircir. ad*
Notit. Imp. tit. de Magistr. municip. c. 26. legat. quin & ciuitatis statu
turbato legati partis alterius prærogatiuam obtinent, ne violari
possint. *Cic. lib. 3. de fin.* alioquin è medio tollatur ratio compescen-
dæ seditionis forsan ortæ. extra hunc casum, vix priuilegium eius-
modi competit. Vnde apud Liu. *l. 6. Colonis Circeiensibus denuntiaturum,*
*Senatus verbis, facessero prope ex vrbe, abs ore atque oculis populi Roma-
ni, ne nihil eos ius legationis externo, non ciui comparatum tegere.*

§. IX.

De iure vitæ ac necis.

IVs vitæ ac necis autocratia insignis etiam nota. Curt. l. 4. *Cum in regali folio residebis, vitæ necisque omnium civium dominus.* sic olim Romæ morte mulctabat solus Populus, leg. XII. Tab. Eius insigne pugio olim : & gladius. & olim & hodiè in inaugurationibus velut insigne imperij gladius præfertur. Tac. l. 3. *histor.* ait Vitelliū solutū à latere pugionem Cecilio Simplici Consuli in concione reddidisse, tanquā ius vitæ ac necis. Carolo Mag. ante tribunal spatha nuda perpetim præferbatur. Commodus, cum Imperator salutareretur, Iulij gladium delubro Martis detractum tenens, circumlatus est per celeberrimos vicos.

§. X.

De pecunia imperanda.

Pecuniam imperare, vectigalia capere, telonia, solius est Principis. l. 10. *de public.* vectigalia sine Imperatorum præcepto neque Præfidi, neque Curatori, neque Curia constituitur, nec præcedentia reformare, & his vel addere, vel minuere licet. non admittit tamen Loyseau pro nota imperij, contra Bodinum, quod hæc potius facti, quàm iuris æstimet. sed rectiùs Bodin. supponenda enim est potestas in Principe etsi abuti in imperandis tributis, sicut & cæteris, quæ ab eius arbitrio fluunt, contingat. quia & rectè uti potest.

§. XI.

De Moneta.

CVdere monetam & imagine suâ signare, solius Principis est. sic Vopiscus in Firmo, *Cum ille diceret Firmum latrunculum fuisse, non Principem, contra ego illum & purpura vsum & percussa moneta Augustum esse vocitatum; quinque etiam nummos Severus Archontius protulit.* Commodus Pereninum familiarem suum poenâ capitis affecit, quod nummos publicos suâ imagine signasset. ita iubetur leg. XII. Tab. *Triumviri monetales aurum, argentum, æs publicè signant.* & de Vngarorum politia Otto Frising : *Nullus, inquit, in tant spatiofo ambitu, Rege excepto, monetam vel telonium habere, audeat.*

Dd

prout

2. prout & veritum est l. 2. C. de fal. mon. vbi etiam Maiestatis crimine obligatur, qui circa monetam peccat, qualitatem, mixturam monetæ, ideoque ad Principem spectare constat. l. vnic. C. de arg. pret. lib. 10. quia nummus publica mensura est, & æstimatio. l. 1. in prin. D. de cont. emt. mensuram falsam fieri si corrumpatur moneta, ideoque labentis Imperij prælagium corruptionem monetæ innuit ille;

Discitur ex nummis quàm se malè tempora mutant.

3. Et magnâ apud veteres religione moneta tractata est. vt ne rescripto quidem competere alicui posset. l. vlt. Cod. de fals. mon. sed nimum hodie priuilegijs & præscriptionibus inferiores Principes ius monetæ cudendæ, præsertim in Imperio vsurparunt. quod & patrum memoriâ in Gallia accidit. sed Ludou. Hutinus Rex plurimum Principum priuilegia ære redemit, & Francisc. I. edicto generali vsurpationes sustulit, & residua priuilegia. Lud. autem X I. inter reliquos prætextus belli Duci Britanniaë indicti moneta aurea à Duce cula iuxta præcipuos refertur. nec mysterio vacat interrogatio Christi, exhibito census numismate, cuius esset imago & superscriptio? & ad responsum Cæsaris esse, date ergo Cæsari, quæ Cæsaris sunt.

§. XII.

De reliquis iuribus Maiestatis.

1. **S**Vnt & alia quæ ad iura Maiestatis referuntur, ab eaque distribuuntur, sed vel ex his, quas diximus, notis vt fontibus fluunt, vel non ita emicantem habent splendorem, aut etiam inferioribus aliquatenus communicantur, vel lege aliquâ magis, aut communi vsu Summo Principi reseruantur. vt in integrum restitutiones, quæ lege Romanâ Prætori competunt; canonicâ Iudicis ordinario; vsu plerorumque regnorum à supremo Principe postulantur.

2. **P**rimum ergò locum habent Mandata Principum, quæ ad legum condendarum auctoritatem referuntur. *Quod Principi placet legis habet vigorem.* Hinc litteris Principum ad calcem inferi solet mandati clausula, *quia nobis ita placet; auctoritatis plena: sic volo, sic iubeo, sit pro ratione voluntas:* non quidem ipsi Regi, qui nihil debet velle, quod ex iustitia non potest; sed subdito, qui in rationem voluntatis Regiæ non debet inquirere, sed obedire: nisi legi diuinæ liquidò repugnet. *Seruus siquidem herculis Imperij non censor, sed minister est. atque abditos Principis sensus, & si quid occultius parat, inquirere illicitum, anceps,*

anceps, nec ideo assequare. & ex l. 157. D. de reg. iur. ad ea quæ non habent atrocitatem facinoris, ignoscitur seruis, si dominis obtemperauerint; quorum iussa capessere fas est.

Vt continentem possident, ita quod eam ambit mare sui iuris Reges faciunt, ad exemplum legis 9. D. ad l. Rhod. de iact. ubi Imperatorem mundi dominum, & legem maris videmus, quatenus scilicet lambit orbem Romanum. sic Leo Nouell. 56. diuidit Bosphorum. Plura imperij in mare exerciti antiqua & noua colligit Le Bret lib. 2. cap. 11. de la souueraineté. nullum solemnius, quàm annum Veneti Ducis mare Adriaticum subarrantis.

Quidquid conspicuum, pulchrum uè est aquare toto,

Res fisci est, ubicumque natat.

Bene acquiritur, inquit Cassiodorus, quod à nullis adhuc dominis abrogatur. Eo axiomate pleraque quæ nullius, quæ communia, quæ publica, sui iuris Principes fecere veteribus

Vsus communis aquarum est,

Nec Solem patrium natura, nec aëra fecit.

Nobis posteriorum saeculorum usus proprium mare, proprium aëra fecit. Mirantium Christi miraculum tempestates sedantis exclamatio describitur, *Quis est hic? quia venti & mare obediunt illi.* Reges mare & ventos sub imperium redigunt. nauigare, mercari, piscari permittunt, prohibent, portoria, telonea imponunt; Insulas in mari natas, terras pridem inundatas suas faciunt; ventorum usum molis agitandis concedunt, vetant. quanquam Grotius Mare liberum scripserit esse in Indias usque, non Iberum. quidque iuris semper sit usurpatum in mari Batauis vicino. in Hagoge l. 2. cap. 1.

Flumina etiam nauigabilia, & ex quibus fluunt nauigabilia, portus, ripatica, vectigalia, telonea, pridem à Frederico Imp. inter regalia relata sunt. vnde & libera illa, tuta, & nauigabilia præstare Princeps debet. tit. de littor. custod. lib. 12. C. vii Tiberius statuit stationes militum, grassaturis tollendis. piscationem pro more regionis sibi habet, Vasallis concedit, aut passim permittit: semper tamen piscandi leges præscribit.

Via etiam publicæ eodem referuntur à Frederico. & pridem arg. leg. 2. §. viarum. D. ne quid in loco publico. vnde vulgò viæ dicuntur regie, in eaque natas arbores vsus regias facit.

Silvæ magnæ & nobiles etiam publicæ sunt, & regales, omnique quæ non priuatim occupantibus olim cesserunt. multis tamen locis accolis lignandi ius concessum, aut vsu captum est.

Venationes etiam regie sunt. præsertim vt illis exercendis idoneæ

D d 2

leges

3.

Dominatio
maris vicini.

4.

Mole. Piscatio.

5.

Flumina,
portus, ripatica, vectigalia, telonea.

6.

Via regie.

7.

Silua nobiles.

8.

Venationes.

leges præscribantur, ita *l. vnic. C. de venat. ferar.* permittit leonum venationem. vnde inferunt aliqui reliquarum ferarum prohibere; quamuis titulus generalis sit de feris, & *l. 1. §. bestias D. de post. de omni fera*, quæ regioni nocet, accipi suadeat. & *tit. si quadrup. pauperiem fecisse dicatur.* Constitut. Frederic. *de pac. tenend. cap. 7.* vetat communi populo venationem *l. 16. D. de seruit. rust. præd.* in fundo alieno inuitis dominis, nisi quis è suo fugientes volantesvè persequatur. *argum. l. 2. D. de seru. fugit.* vbiq; penè hodie occidi vetita sunt feræ rufæ & nigrae, scilicet apri, cerui, hinnuli, &c.

9. *Auri, argenti, metalli fodinae.* Auri argentiq; fodinae & quorumcumque metallorum inter regalia recensentur. *l. inter public. §. publica. D. de verb. f. & viam strauit l. 1. & 2. Cod. de metall. & metallar.* & Senatusconsultum apud Plinium *lib. 5.* Italiae metalla scrutari interdicens, & *l. nulla. C. Theodos. de metal.* ex licentia Principis permittens. olim quidem priuati iuris fuit metallorum proprietas, *l. fructus, 7. §. 13. D. solut. mat.* sed vbiq; Reges sui iuris fecerunt, vt deserta & inculta loca, in quibus solet reperiri. *habitat desertis montibus aurum.*

10. *Argentaria.* Argentarias Fredericus recenset. sed puto eo nomine nummulariam vsurarij publici mensam significari, vt dixi *in iur. Pont. nou. anal. de vsur. n. 8.*

11. *Thesauri.* Addit Fredericus dimidium thesauri in loco Cæsaris, aut religioso fortuito inuenti. sed le Bret etiam territoriorum dominis, & feudorum partem permittit, si in territorio aut fundo suo fuerit inuentus. *de la souuerainité, lib. 3. c. 6.*

12. *Bona vacantia, nullius.* Bona vacantia, adespota, & nullius, regia censentur. finita linea vnde agnati, vnde cognati, vnde vir & vxor, successor est fiscus. & ex vsu bona bastardorum, & alicubi peregrinorum, damnatorum, præscriptorum, præsertim reorum maiestatis. *d. tit. que sunt regalia. l. 1. Cod. de bon. præscript. l. 1. Cod. de bon. vacant. l. vnic. Cod. ne sine iuss. Princip.* sed alia pleraq; multis locis territoriorum domini ad se traxerunt, præsertim fundos adespotos.

13. *Domanii.* Denique domanium, quod Regi in dotem regni cedit, regia multa & singularia priuilegia habet. de quibus late Chopinus *lib. de doman.* sed imprimis protopraxiæ, siue præferentiæ, quod olim folius summæ Reipublicæ fuit. *l. penult. D. de priuileg. cred. Plinius epist. 113.* cui accedit aliud dominicorum bonorum, seu Regis priuilegium, maximè apud Gallos, vt Regi de re aliqua litiganti interim possessio cedat. quod etsi sit contra leg. *prohibitum l. defensionis. Cod. de iur. fisc. libro decimo.* admitti tamen potest, cum Vasallus officio deest, ex inuestitura debito; cum finito iure alicuius res redit ad Coronam; cum controuer-

siæ

sia est de regalibus, non communicabilibus. In compendijs autem poenarum nullatenus est admittendum, sed quod ait lex vlt. C. Theod. de appell. *saluâ Maiestatis nostræ reuerentiâ, ius nobis cum priuatis non dedignamur esse commune.*

De feudis, bonis emphyteuticis, censualibus, libellarijs, alaudia-
libusque nihil attinet dicere, quia non sunt Principum singularia. 14. Quid de feudis, &c.

Ad Principem solum etiam spectat abolitionem aut remissionem criminum concedere. l. 1. C. de senten. pass. vbi restituit Imperator ad preces Præfecti Prætorio; cuius erat infra eum summa potestas, neque tamen eo porrecta. Senatus ipse sententiam non poterat reuocare. Sed non Senatui, inquit Tacit. lib. 11. *libertas ad penitendum fuit*, generatim Iudex officio definiendo functus, causam retractare non potest, l. quod iussit, D. de re iud. l. penam, C. de poenis. Eiusmodi clementiam cum examine causæ exercendam lib. 1. cap. 20. diximus. Regia porro causa est, inaugurationis dies, seu iucundus introitus in regnum, aut nobilem ciuitatem. l. si interueniente. D. ad Turpil. & summè regia olim obtinuit, vt in die passionis Dominicæ carceres reis spoliarentur. Hodie, inquit S. Cyprian. *patent carceres, damnati libertate donantur, seueritate depositâ Iudices mansuescunt.* sed & iusta clementiæ causa semper fuit, & publica, maiorum in Regem aut Rempublicam merita: condonata Quintio res ad Veros malè gesta, ob merita Cincinnati, Liu. lib. 4. Æschylo delicta propter Amintam, Salomoni dilata diuisio regni propter Dauid. Enimuerò non dabatur absolutio in peculatu. l. 3. Cod. de abolit. periculosa siquidem inciso regni neruo. Hodie non datur tantùm, sed & parum nimis inquiritur in multos prædones impunè in publico ære grassantes. vnde quæ non plurima Reip. deliquia?

Immunitates etiam, vacationes, & priuilegia concedere solius
est Principis. l. vnic. Cod. de his qui à Principe vacationem acceperunt, tot.
titul. de excus. mun. quia eius est legem ferre, l. 1. D. de constitut. 16. Immunitatum concessio & priuilegiorum.
condere, interpretari, æquitatè mollire. l. 1. Cod. de legib. Inter æquitatem, inquit, *iusque interpositam interpretationem nobis solis & licet & oportet inspicere.* Qui ergo de oneribus communem legem fert, soluere potest, quia supra legem est. Omnibus autem à nobis dictis, inquit Nou. 105. *Imperatoris excipitur fortuna, cui & ipsas Deus leges subiecit. legem animatam eam mittens hominibus.* Rarò tamen & magna ex causa procedere debet eiusmodi exemptio: quæ vel Regijs prouentibus nocet, vel alios aggrauat. Etenim quâuis largitas & benefacta Principis sint amplianda, tamen priuilegia sunt minuenda. *Tum lex præclarissima, inquit Cicer. 3. de legib. quæ priuilegia tollit.*

17. Solius etiam Principis est ciuitate aliquè donare, Quiritibus ascribere, iure aureorum annulorum donare, atque equestri ordine, & laureâ doctorali, titulis Baronum, Comitum, Palatinorum, Marchionum, Ducum, & si quæ aliæ sunt honoris *umbræ & simulacra*, naturalizare, vt loquimur, & nobilitare. *l. 1. l. quæris. D. natal. rest. l. 1. C. de natural. lib. c. venerabilem x. qui fil. sint legit. l. 1. C. de iur. aur. anul. Natales inquit antiquos & ius ingenuitatis non ab ordine decurionum præstari, sed à nobis peti potuit. Sapè, inquit Cicero 5. in Verrem, etiam Imperatores nostri superatis hostibus & Repub. optimè gestâ, strenuos annulis aureis in concione donarunt.* Adoptione etiam mutari familia citra Principis assensum non potest. *l. 2. C. de adopt. Iure, inquit Cicero, pro domo sua, à maioribus prodito, nemo ciuis Romanus in alterius potestatem transire potest, nisi populus auctor fiat.*

18. Sed & Fredericus primo loco inter regalia ponit armannias, quas *Armannia.* Cuiac. ad eam Const. potiùs arimannias vult, quæ videntur ei esse officia apparitorum, vel fabricæ, & publica armamentaria. Vtrumq; suâ ratione vestit: Prius quòd Magistratus creatio numeretur inter regalia *ad l. Iul. D. de ambit.* Alterum quòd arma ad Principem spectent, *Nonell. de arm. led Ioan. Ferrar. Mont. in vsus feud. lib. 5. c. 7.* Prouentus ex armentis significari cupit, & Andream de Iternia perstringit in ea voce hallucinantem. Ego existimo legendum esse almanniam ab *altman* quod seniore[m] significat, vt sit almannia senioratus. cuius vocis dignitatem explicuimus, *lib. 1. c. 38.* apud nos Ammanni euphoniæ causâ; vel Altmanni apud vicinos, sunt Prætores, Præfectivè vrbi, de quibus diximus *lib. 1. c. 22.* vnde Fredericus dum inferiùs inter regalia recenset, *potestatem constituendorum Magistratuum* adiunxit *ad iustitiam expediendam*, qui sunt moribus nostris seu Germanis Scabini, vt eodem loco diximus, quòd mihi verisimile est Frederici distinctionem respicere. & quæ citat vterius Cuiac. locatas ciuitates cum ammannijs suis, secundum lectionem nostram significat ambitum quousque iurisdictio Ammanni porrigitur; eum enim teutonicè sensum ea vox apud nos etiam habet.

Cursus etiam publicus & euectionis copia regali tantùm numini est reseruata, *l. Iudicibus. C. de curs. pub. l. nullus eod. l. 137. de verbor. ob. l. 6. C. d. t.*

19. Vt armorum mouendorum copia non nisi ex nutu Principis tribuitur, *l. vnic. C. vt arm. vsus, nec antè legem Regiam consuli, si legem curiatam non habuisset, attingere rem militarem licebat. Cic. Phil. 7.* ita neque priuato licuit ad exercitum scribere, neque mutari numeros, *nisi hoc Augusta maiestas publicæ vtilitatis causâ fieri iusserit, l. con-*

l. contra de re milit. nec vrbes muris cingere, l. 9. D. de rer. diuis. militem legere sine probatoria Principis. l. neminem. 17. C. de re milit. lib. 12. saluam guardiam concedere hosti aut reis. l. cum sepe. C. de erog. mil. an. lib. 12. l. iubemus C. de præpos. sac. cubil. lib. 12. Edict. 12. Jul. an. 1611. ar. 45. vectigalia, tributa colligere, l. 3. C. vectig. non. inst. non. pos. l. 10. D. de publican. Ad hoc tributa præstamus, inquit August. lib. 22. contra Faust. vt propter necessaria militi stipendium præbeatur. quem habere non licet nisi Principi. Sed & Regiæ Majestatis est, vt illius tantum domus, & patrimonia titulorum inscriptione legantur, l. 1. C. vt nemo priuat. præd. tit. quin & illi dumtaxat competit sacro encausto literas munire. l. 6. C. de diuers. rescript.

Denique angarias, parangarias, plaustrorum & nauium præstationes, & extraordinariam collationem recenset Fredericus, & ad auctoritatem imperandæ pecuniæ pertinent. atque de his omnibus latius Le Bret. *de la souueraineté. Besold. cautè legendus de iur. Maiest. sec. 3. c. 8. Azor. inst. moral. part. 2. lib. 10. c. 7.*

20.
Angaria,
collatio-
nes, &c.

Sed huiusmodi regalia magnâ sui parte ærarij utilitates sunt potius, quàm imperij iura. quæ Summo Principi in signum Supremi-
tatis referuntur. illorumque communicatio est quædam cum infe-
rioribus, sed quoad vtile dominium dumtaxat, eo modo quo à lai-
cis decimæ, quoad utilitatem, non quoad directum dominium,
quod ius spirituale est, possidentur. fluuntq; à Majestate tamquam
fonte, & effectus à causa. Ideoque in his concessionibus nunquam
suprema auctoritas censetur comprehensa, sed penes concedentem
semper maior reseruata, quam sit concessa. *arg. c. dudum. §. hoc igitur de præbend. in 6. Besold. de iur. Maiest. sec. 3. c. 9. n. 2.*

21.
Ærarij uti-
litates.

Comitorum etiam cogendorum auctoritas Regia est: *Post im-
perium, inquit Tacitus, à Tiberio initum ita desierunt fieri comitia, vt
numquam postea populo restituta sint. quia scilicet, ad curam Principis, in-
quit, l. vnic. D. de amb. hodie omnia pertinent. sed verò ante Imperato-
res Populus volebat, iubebat: hodie regnorum Ordines suadent
dumtaxat Regi consultanti. Quid porò maius, inquit Cicero 3. de
leg. si de iure quarimus, quàm posse à summis Imperijs, & à summis potestati-
bus comitia & concilia vel instituta dimittere, vel habita rescindere? Franco-
rum Regibus, inquit Sigelbertus, moris erat Kalendis Maij præsidere co-
ram tota gente, & salutare & salutari, obsequia & dona accipere. sed ma-
ximè rerum agendarum consilia in statu rerum perplexo. ad mo-
rem Prophetæ, Cogite, inquit, omnes populos, vt inter me & inter popu-
lum iudicent, si quid à me fieri debuit quod ipse non fecerim.*

22.
Comitia.

Referri solet & inter Regias actiones academiæ erectio. ad
modum quo Pharaos constituit Ioseph dominum domus suæ, & Princi-

pem omnis possessionis sue, ut erudiret Principes eius, sicut semetipsum, & senes eius prudentiam doceret. Pluribus prosequitur Le Bret, de la souveraineté. lib. 4. c. 12. facit l. 1. C. de stud. liberal. Urb. Rom. C. de profess. &c. sed quo generaliores sint, solet Papæ accedere auctoritas. x de Magist. ab eoque literæ erectionum magis ad Regum instantiam quam à Regibus dari solent. Laicos duntaxat laudant auctores Vniuersitas Leydensis, aliæque Romanam doctrinam aspernantes.

23. *Nundina.* Nundinarum etiam priuilegium Regium est. Le Bret lib. 4. c. 13. rerum euehendarum, inuehendarumque auctoritas, æstimatio, sine monopolij iusta negotiatio, collegiorum mercatorum, artificum inspectio, admissio. Idem lib. 4. c. 4.

24. *Deo & Ecclesia subf.* Denique Regium est cogitare cuncta mortalia incerta, quantoque plus adeptus sis, tanto magis te in lubrico censeas, horæ momentum interesse, inter solum & aliena genua, Supremum omnium esse Deum deorum & Dominum dominantium, per quem Reges regnant, Principes imperant, & legum conditores iusta decernunt; esse vnam sanctam Ecclesiam Catholicam constitutam super gentes & regna: esse in ea vtrumque gladium: alterum pro Ecclesia, alterum ab Ecclesia, exercendum: illum sacerdotis, hunc manu Regum, & militum; sed ad nutum sacerdotis: esse gladium sub gladio: temporalem auctoritatem spirituali subijci potestati: si deniat terrena potestas, iudicari à spirituali potestate: si deniat spiritualis minor, à suo superiori: si suprema, à solo Deo. eam etsi data sit homini, & exerceatur per hominem, non humanam, sed potius diuinam ore diuino datam, ita. c. vnam de maiorit. in Extrauagant. Omnia, inquit Val. Max. Rub. 1. post religionem ponenda semper nostra ciuitas duxit, etiam in quibus summa Maiestatis conspici decus voluit.

25. *Quia de cetero iure regio à Samuele proposita?* Quid ergò dicemus de reliquo iure Regio, quod Samuel proposuit populo Regem postulanti? 1. Reg. c. 8. filios vestros tollet, & ponet in curribus suis, &c. filias vestras faciet sibi vnguentarias & focarias, agros, vineas, & oliueta optima tollet & dabit seruis suis, vinearum redditus addécimabit; seruos, & ancillas, & iuuenes optimos & asinos auferet, &c. sine

26. *Bona subditorum nō dominio, sed imperio possidet.* dubio non hoc ius Regi permissum fuit: sed Samuelis præmonitio populū deterrentis. alioquin nō rectè Elias increpasset Achab propter vineam Naboth. Legediuinā Rex tenetur, ut quiuis, ut abstinereat alieno. *Vs,* inquit Isaias, qui coniungitis domum ad domum, & agrum agro copulatis, ut auferatur aliquid proximo suo. David nec in locum sacrificij Iebulsci Arcunæ aream occupare voluit, sed emere pretio. Non accipiet Princeps, inquit Ezechiel, c. 46. de hereditate populi per violentiam, & de possessione eorum. Perstitit tamen populus. Rex erit, inquit, super nos, & erimus nos quoque sicut omnes gentes, & iudicabit nos, & egredietur ante nos, & pugnabit bella nostra pro nobis.

Omnia hæc verba suam emphasim habent. I. Rex erit super nos. Supermi-

premitatem Regis continent, qui super omnes, super quem nemo. *In Dei solius potestate sunt (Impp.) à quo sunt secundi, post quem primi, ante omnes, & super omnes.* Tertul. Apol. c. 30.

28.

Erimus nos quoque sicut omnes gentes. periculo utique isti subiecti, *Sicut omnes gentes.* apud quae ea incommoda saepius obtinebant, qui suos magis ut seruos habebant, quam ut subditos. ut etiamnum multi Asiatici, Africi, Americani Reges: qui proximè absunt ab ijs, qui imperium habent in belluas.

Vnde & Turca Magnus Dominus rectiùs quam Rex dicitur. 29. Regum vera auctoritas est in liberos subditos, quorum tantò dignior autocratia, quanto digniores subditi. ut communi omnium iudicio Europæorum Principum dignius imperium, quam omnium barbarorum. Consequenter inter Europæos, qui subditos habent digniores, grandiores, potentiores. adeoq; Romani Imperatoris Majestatem etiam idè ceteras præcellere semper existimaui, quòd sub imperio tam sublimes Principes habeat, quam nullus alius dominatus. ut Romani veteres, cum ad summa fastigia venè-re, *habuère instrumenta seruitutis & Reges*, quo imperij dignitatem non obscurari, sed magis splendescere existimarunt. ut non derogat lumini Solis septem Planetarum, aliarumque stellarum claritas. Malè ergo semper sunt mihi visi de Rege, & regno suo mereri, qui titulo suprematis multa subditorum iura Regi suo vendicant. non quasi impatienti consortis, (quod Solis & omnium Principum est) sed omnium radiorum atque cuiuscumque emicantis splendoris: eoque quo Rex plus splendoris habet, subditi minus; quo Regem Asiaticæ, Africanæ, Americanæ, absolutæ potestati viciniorem faciunt, subditos hominum propriorum, mancipiorumque conditioni viciniore, eò Reges suos alijs præferendos barbarè contendunt.

Cur Europæorum Reges ceteris digniores? Qui inter illos? Ante omnes Rom. Imperat.

Sed redeamus ad verba iuris Regis à Samuele postulati. *& iudicabit nos*, inquit Populus. Emphasim habet hoc verbum, ut sicut antea Iudices in populo illo rerum potiebantur, ita summa illa rerum transferatur in Regem. quemadmodum lege Regiæ populi omnis auctoritas in Vespasianum. Monet & hoc verbum ut Reges ex iure & iustitia regant. id enim est iudicare, non ut pro iudicio & ratione habeant voluntatem.

30.

Qua virtute verborum iudicabit nos?

Rursus; *& egredietur ante nos.* quod tam spectat ad supremitatem, quam ut Rex admoueat manum operi, summæ rerum intendat, Rempub. curet.

31.

Egredietur ante nos.

Iterum; *pugnabit bella nostra.* defertur arbitrium belli. & (quoniam contrariorum eadem est disciplina) etiam pacis. quæ res penè est

32.

Pugnabit bella nostra est

est, in qua maximè elucet regia auctoritas, & quem ob finem, innocentiumque, in quorum tutelam vocati sunt, defensionem, Reges, Dynastæ, & cuiuscumque nominis Principes inuenti sunt.

33.
Pronobis?

Extrema iuris Regij verba sunt *pro nobis* : seu in Rempub. vt supra ex lege Regia Velpasiani citauimus hæc verba ; *vti ex vsu Reip. Maiestate diuinarum, humanarum, publicarum, priuatarumq. rerum esse censet. vt Reges omnes sciant populi sui causâ se esse constitutos, in rem populi actiones omnes suas dirigere debere, non spectare suas utilitates, libidines, voluptates.*

34.
Lex Regia
Samuelis
non derogat
supremitati:
vri nec alia
alibi, dum-
modo alteri
nō subijciat.

Denique Samuel postquam celsisset populo, & sorte in Regem electus esset Saul, 1. Reg. c. 10. locutus est ad populum *legem regni, & scripsit in libro, & reposuit coram Domino.* firmavit ea ceremonia, non intregit auctoritatem Regis. Qua ex re rectè inferimus leges regnorum dominatumque fundamentales, non imminuere dignitatem Regum, ac Principum, nihil supremitati derogare. *quod supra diximus.* Vt non ex eo quod Reges Galliæ (qui acerrimos habent scriptores & assertores suæ souueranitatis, & qui, si illi penè despoticè

35.
Liquet nobili exem-
plo Gallia.

non dominantur, iniuriam illos accepisse existimant.) diuinis legibus teneantur, & præter ea quæ diximus supra ex Franco-gallia Hotomanni, c. 15. 25. lege Salica obligentur, nec Principibus inferioribus sua territoria, iurisdictionesve abrogare, (tametsi lege Regia Romana ad Imperatorem omnium Magistratum & iurisdictionum auctoritas spectarit) subhastata officia, ciuilia, aulica, militaria nequeant auferre, Principes consanguineos morte mulctare, Parium dignitates, Parlamentorum confessus abrogare, & sexcenta alia regni Ordinibus, Prouincijs, ciuitatibus promissa : Tametsi Clodouæus Hormisdæ & Sedi Apostolicæ coronam auream miserit, quasi submissionis tesseram : Carolus Magnus alijque annuos denarios Sancti Petri per singulas domos colligi permiserint: tametsi in consecratione Regum Galliæ, antequam præsententur consecranti, rogetur Populus an Regem acceptet : in memoriâ, vt reor, quòd olim Franci Galliam occupaturi natali loco exierint, vt examen apum, non cum Rege, quem domi habuerint, sed quem migrantes elegerint : vt pleræque gentes, quæ alias terras inundarunt, vt apud eos legimus qui historias & migrationes gentium scripserunt : quæ vt pleræque ex Septentrione prodierunt ; ita ferè omnibus quadrauit quod scribit Tacitus ; *In Germania & Gallia tum Reges erant auctoritate suadendi, non iubendi potestate* : Tametsi, inquam, hæc ita se habeant in Gallia, aliaque multa sint vsu, & consuetudine introducta, quæ Rex pro lubitu inuerrere non possit, ex fundamentalibus regni legibus, scripto aut traditione susceptis : quæ Romæ olim & alibi se-

cus

cus se habuerint : non ideò supremi-
 tatem abrogare Regi Franciæ
 quis ausit, nec abrogauit quisquam
 Parthis, Persis, Medis, tametsi
 Danielis 6. legamus quòd *lex Medorum
 atque Persarum est, vt omne de-*
*cretum quod constituerit Rex non liceat
 immutari :* adeoque sit passus Rex
 ille inuitus abiectionem Danielis in
 lacum leonum. quin & ipsi
 Romani diuersis foederibus & pactis
 obstricti fuerunt Latinis &
 Prouincialibus subditis. Hæc, inquam,
 non efficiunt supremi-
 tati; sed eam semper fundamentales
 regni leges præseruant sacram, te-
 ctam; dummodo superiorem in
 temporalibus non recognoscant.
 quod in Rege Galliæ inculcat
 Innocent. III. *in c. per venerabilem. x.
 qui fil. sint legit.* qua de re post
 Philippi Pulchri tam enixam conten-
 tionem cum Bonifacio VIII. eiusque
 Const. *Vnam. de maior. &
 obed. in Extrau.* tanto studio à
 Clemente V. obtenta extat alia
 Extrauagans *Meruit, de privilegjs.*
 qui tamen Pulcher sine inuidia
 passus est per totum regnum multos
 dynastas communicatis plurimum
 notarum Regiarum radijs splendere.
 alijque post eum vsque ad
 Ludouicum XI. qui regnum se ex
 ephelis emisisse gloriari solebat.
 neque veteres tamen illos Reges
 soueranos non fuisse iure
 quis dixerit. tametsi & illi &
 hodierni comprehendi non possent
 soueranorum definitione, quam
 aliqui protrudunt illiusmodi, vt
 sub eius rigorem redigi nullus
 hodiè Europæus Princeps possit.
 quamuis ea verba sint plurimum
 significatiua, à populo inuenta,
 rebus vt extant, & populariter
 applicanda, non vnis forsitan vt
 propria, & minus idæis Regum
 in spacijs Orbis imaginarij regnan-
 tium.

36.

Persarum;

Romano-

rum.

37.

Ab impos-
sibili.

CAPVT II.

Ratio dicendorum, atque imprimis de
 supremarum legum iure ac vinculo.

PErstrinximus breuiter Regias notas primæ atque secundæ
 classis. sed de primis latius hîc dicendum est, vt magis proprijs.
 & quidem materiam condendarum legum, creandorumque
 Magistratum lib. III. tractauimus, tamquam ciuilem. quoad
 causam verò suam efficientem vtraque huius loci est. Solius quippe
 Principis est leges ferre. *l. i. D. de Const. & Magistratus creare. l. i.
 D. de amb.* Superest igitur vt de primis latius dicamus, adeoque vt
 legati, bella, fœdera, pax publica, induciæ, salui conductus, infra-
 ctiones, repræsalix, moneta, vectigalia suum deinceps locum
 habeant. & quoniam status publici mutationes periculosa hæc
 insunt,